

Harold Polis

Dode bladeren

VERHAAL

**T
R
I
S
T
A
N**

‘Les feuilles mortes se ramassent à la pelle,
Les souvenirs et les regrets aussi.’
– Jacques Prévert, ‘Les feuilles mortes’

‘In mijn ziel heeft de natuur een ongewone vaardigheid
om te geloven gelegd. Mijn halve leven heb ik (ja het
is erg om te zeggen) bij de atheïsten en nihilisten
gehoord – maar er was geen uur in mijn bestaan dat
ik niet geloofd heb.’
– Anton Tsjechov, ‘Onderweg’

‘De angst zou jullie werkelijk om het hart slaan wanneer,
zoals jullie eisen, de wereld in alle ernst geheel
begrijpelijk zou worden. En is zij, deze oneindige wereld,
zelf niet door het verstand ontwikkeld uit
onbegrijpelijkheid of chaos?’
– Friedrich Schlegel, ‘Over onbegrijpelijkheid’

‘Il faut endurer l’aporie.’
– Jacques Derrida, *Apories*

‘De Heer was als een vijand.’
– *Klaagliederen* 2:5

‘If this is heaven, I’m bailing out.’
– The Birthday Party, ‘Mutiny in Heaven’

Waarom kan ik je niet gewoon vergeten?

De retorische vraag als stijlfiguur lijkt wel bedacht voor gesprekken met doden. In de martelkamer van de goede smaak, waar de levenden zich oefenen in heersende opvattingen, beul ik me af om de lengte van zinnen te beheersen, de kwaliteit van metaforen (zijn ze verteerbaar) en de recyclage van ideeën (geschiedenis is een composthoop). In een dodemansgesprek maakt dat allemaal geen ruk uit.

Waarin onderscheidt zich de winterse zondagmiddag waarop ik dit begin schrijf, het moment dat het fluwelen licht uitdooft en de stapels boeken rondom me op de kantelen van een borstwering lijken, van de dag waarop jij stierf? Moet ik blij zijn met dit willekeurige tafereel? Of mag ik teleurgesteld zijn dat ik geen verschil maak? Ik heb meningen te over, maar ze veranderen niets aan het feit dat jij niet meer bestaat.

Niemand ligt wakker van de efemeriden van ooit, de voorbij waterstanden van Rijn en Maas, de zorgen en angsten van gisteren die geen spoor hebben achtergelaten. Bij elke voorstelling wordt de kortfilm van jouw aanwezigheid korreliger en onrustiger. Nog even en hij is helemaal vergaan. Ik moet dit boek afwerken. Er rest me niet veel tijd.

Het ging zo.

Sloten koffie en gebroken nachten zorgden voor milde hallucinaties. Op een avond zat ik aan mijn bureau te tikken en voelde ik mijn armen na elke zin zwaarder worden. Het licht ging uit. Een kwartier later stonden er twintig bladzijden &” &” &” &” &” in mijn tekst. Dat schoot niet op.

Ik hoorde onder mijn voeten het geluid van een schurende bezem. Bevond er zich onder het kokostapijt van mijn werk-kamer dan toch een geheim luik? Niemand zou het merken als

ik voor de zekerheid even controleerde of ik niet volslagen gek werd.

Ik heb mijn bureaustoel weggerold, ben op mijn knieën gaan zitten en heb het kokostapijt dubbelgevouwen. Tot mijn verbazing zat er in het parket wel degelijk een metalen luik. Het was de eerste keer dat ik het gat in de vloer zag. Het kon onmogelijk waar zijn. Het parket in mijn kamer was van een eikenhouten degelijkheid die al een eeuw lang geen vragen opriep.

Er lagen platgedrukte houtsplinters aan de rand van de gleuf waarin het luik vastzat, alsof de schrijnwerker zijn werk had afgerond en in allerijl was vertrokken. In de spiegeling van het glanzende metaal zag ik de verbazing op mijn gezicht groter worden. Een gat maken in een houten vloer was geen kleine ingreep. Mijn vriendin en ik waren aan het overwegen om een extra verdieping op het huis te zetten, maar van een luik onder mijn werktafel was er geen sprake.

Dit was geen psychose, zei ik tegen mezelf. Mijn nieuwsgierigheid haalde de bovenhand en ik tilde het luik op. Het ging verrassend eenvoudig open. Beneden scheen er een fel licht. Iemand duwde een ladder door het gat. Ik hield mijn hand voor mijn ogen. Een man zei 'hallo' tegen me.

'Ben je er nu bijna?' vroeg hij met een zwaar Italiaans accent.

'Wie ben jij en wat doe je hier?' Adrenaline gierde door mijn lichaam. Het leek alsof ik klaarwakker was.

'Virgilio uiteraard, wie had je gedacht? Vergilius dus als je liever Latijn hoort. Of beter, als je wilt doen alsof je Latijn begrijpt. Jij hebt nooit vertaald naar het Latijn, dus zou ik maar niet te hoog opgeven van je kennis. Je kunt nog geen onzevader in het Latijn opzeggen, laat staan dat je mijn lyrische gezangen kunt volgen. Daarom spreek ik maar Nederlands. Veel verder dan boerentaal ben je nooit geraakt.'

Wat was dit?

Ik ging rechtop zitten en hoorde hoe Vergilius 'geraakt' bleef herhalen, met de nadruk op de gutturale g en de steeds don-

kerder wordende aa, gevormd achterin zijn keel. Eerst klonk hij Haags, met een lange aa die aan het eind licht weggleed, en na drie versies rolde er een platte Antwerpse aa uit zijn mond. De klankkleur leek haast Napolitaans.

‘Hoor mij aan, ik spreek de taal van de inboorlingen. Begrijp je me nu? Veel verder dan boerentaal ben je nooit geraakt.’

Mijn geduld was op. Ik moest dit stoppen voordat iedereen wakker werd. Ik zocht op mijn bureau alvast iets om mezelf mee te verdedigen. De briefopener was waardeloos. Als ik mijn papierschaar gebruikte, dan zou ik vooral mezelf kwetsen. Ik zag in mijn boekenkast een zwaar messing kruis liggen dat ik al jaren als presse-papier gebruikte. Ik pakte Jezus bij de voeten vast, klaar om met een onbuigzame katholieke arm op Vergilius in te hakken.

‘Kom op’, riep ik. Ik probeerde in te schatten waar ik moest gaan staan om de indringer tegen te houden. Ik hoorde mijn eigen nerveuze ademhaling en het knarsen van een aansteker. Er kringelde een rookpluim door het gat in de parketvloer. In plaats van de aangeleerde afkeer van roken voelde de geharnaste ex-roker die ik ben het begin van jaloezie.

Ik zou er ook wel eentje willen, dacht ik, voor het eerst in jaren.

Ik keek voorzichtig over de rand en zag hoe Vergilius zijn linkerhand naar me uitstak. Hij hield een sigaret vast.

‘Voor jou. Maak je wel wat voort? Ik heb niet de hele nacht. Je hoeft niet bang te zijn dat ze te weten komen dat je hebt gerookt. Dit is een geurloze droom. Maar jij blijft gewoon uit je bek stinken, hoor.’

Vergilius lachte. Nu pas viel het me op dat hij geen toga en sandalen droeg, maar een lichtbruin tweed pak en een bordeaux trui met V-hals. Zijn dikke zwarte haar was naar achteren gekamd. Hij had een hoekige kin en een grijnslach die ik nu herkende. Dit was een acteur. Vergilius werd gespeeld door

Marcello Mastroianni en meer bepaald de Marcello Mastroianni uit de film *Una giornata particolare*.

‘Marcello?’ probeerde ik.

‘*Mentula agricolae!*’ brulde Vergilius. ‘Het is Virgilio voor jou. Vergilius. Ik ben de verpersoonlijking van de menselijke rede.’

Vergilius hield een exemplaar van *De drie musketiers* onder zijn arm. Hij wenkte me om naar beneden te komen, maar ik aarzelde. Wat als ik afdaalde en nooit meer kon terugkomen? Ik moest zo meteen aan het eten beginnen, met mijn kinderen de dag bespreken, vader spelen, afruimen en attent zijn. Ik kon het toch niet maken om zomaar te verdwijnen? Mijn vriendin wachtte beneden op me. Ik wilde vette en magere seizoenen trotseren met haar, de hittegolven van het antropoceen overleven en verre reizen ondernemen.

Met een zoetgevooisde radiostem riep Vergilius me aan. Althans, hij deed alsof hij tot mij het woord richtte. Hij keek in mijn richting, maar niet naar mij. Ik vermoedde dat hij het tegen ons allemaal had. Zulke mensen hebben altijd een publiek nodig.

‘Goden, jullie die de macht hebben over de zielen, de stilzwijgende schimmen, de gapende leegte, de Hades en haar bijrivier de Phlegethon en al die duistere, doodstille plaatsen waar er geen wifi is. Laat het mij geoorloofd zijn te spreken over wat ik gehoord heb en laat het door uw goddelijke toestemming geoorloofd zijn dingen te openbaren die diep verborgen zijn in de aarde en de duisternis.’

Die show wilde ik niet missen.

‘Oké, wacht op mij’, zei ik.

© 2026 Uitgeverij TRISTAN / Standaard Uitgeverij nv
Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen
en Harold Polis

www.standaarduitgeverij.be
info@standaarduitgeverij.be

www.haroldpolis.be

Vertegenwoordiging in Nederland:
New Book Collective, Utrecht
www.newbookcollective.com

Ontwerp omslag en binnenwerk: Herman Houbrechts
Opmaak: www.intertext.be
Coverbeeld: © Antoon De Clerck, Tuinobservatie (1973)
Auteursfoto: Koen Broos

Eerste druk: oktober 2026

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Niets uit dit boek mag op enigerlei wijze worden gebruikt of gereproduceerd voor het trainen van kunstmatige-intelligentietechnologieën of -systemen. Dit werk mag niet gebruikt worden voor tekst- en datamining (artikel 4, lid 3 Richtlijn (EU) 2019/790).

ISBN 978 90 223 3868 1
D/2026/0034/372
NUR 320

De auteur ontving in 2021 eenmalig een werkbeurs van Literatuur Vlaanderen die hij dankbaar heeft gebruikt bij de voorbereiding van dit boek.